

CIVILIAN CASUALTIES IN WAR

A HALACHIC OVERVIEW

MIZRACHI - EDGWARE, MAY 2025

- War is always tragic and devastating and the reality is that innocent civilians are almost always killed in the fighting.

1. פִּי-כֶּזָה וְכֶזָה וְכֶזָה וְכֶזָה ... (מלודס דוד - כי דרך המלחמה היא שאוכלת החרצ וכנהה וכנהה, וכאומר כלל מעטים מתו. ודרך המלחמה היא שאף מן המנלחים נופלים הרבה).

שמואל ב' יא:כה

David HaMelech laments that war takes the lives of so many who do not deserve to die.¹

2. דְּאִמְרֵי אִינְשֵׁי בְּהָדֵי הוֹצָא לְקִי פְּרָבָא (רש"י - קוץ הגדל חלל הכרוז כשצא לעקרו פעמים שנעקר הכרוז עמו ונמלא לוקה בשבילו. כלומר - שכיני רשע לוקין עמו).

בבא קמא צב.

Chazal observe that when evildoers must be eliminated, innocents are often killed in the process.

3. כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כח משיח. עת הזמיר הגיע, זמיר עריצים, הרשעים נכחדים מן העולם והעולם מתבסס, וקול התור נשמע בארצנו. **היחידים הנספים בלא משפט**, שבתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בה ממדת מיתת צדיקים המכפרת. עולים הם למעלה בשורש החיים ועצמות חייהם מביא ערך כללי לטובה ולברכה אל כלל בנין העולם בכל ערכיו ומובניו. ואח"כ כתום המלחמה מתחדש העולם ברוח חדש ורגלי משיח מתגלים ביותר, ולפי ערכה של גודל המלחמה בכמותה ואיכותה ככה תגדל הצפיה לרגלי משיח שבה.

רב אברהם יצחק הכהן קוק, אורות המלחמה פרק א

Rav Kook was writing during World War 1, by the end of which around 9 million soldiers and 13 million civilians had died. Over 32,000 men died in a single day - July 1 1916 - in the battle of the Somme. Rav Kook is clear that, once the dust settles and the war is over, the world is renewed and strides closer to Mashiach.

- The concern of civilian deaths is greatly amplified when fighting a war against hostile forces embedded in urban settings².
- The moral, ethic and sometimes legal issues involved in military decision making in such situations are complex. Questions which will often arise include:
 - What is considered a 'proportional' response in terms of civilian casualties?
 - How to distinguish between totally innocent civilians, civilians who are not combatants but who will assist the enemy where possible, and civilians who are in fact combatants without uniforms.
 - When it is legitimate to attack a military target which will inevitably result in innocent civilian deaths?
 - Is there a difference if hostile forces are hiding behind civilians and using them as shields?
 - Whether it is ever legitimate to target innocent civilians directly (as was done by all sides in WW2).
- Determining the halachic and hashkafic parameters to assess such questions is also extremely complex³. In particular:
 - From where should our sources be taken? Are narratives from Tanach legitimate sources for such decisions, even though these have not undergone the 'usual' process of analysis by Chazal, Rishonim, Acharonim and poskim?
 - Are there distinct 'halachot of war' and, if so, where do we locate them? Rambam? Shulchan Aruch?
 - Are the relevant halachot for war taken from the regular halachic principles set out in non-military scenarios - eg *rode? haba bemachtere?*
 - Alternatively, does halacha adopt the non-Jewish ethical and legal guidelines for war - eg the Geneva Convention? What if we are fighting an enemy which does not abide by such conventions?

1. Although the irony of this statement is strong and disturbing in the specific context of the death of Uriah the Hittite, which was dishonorably caused by David.

2. For a recent US military perspective on the IDF's execution of the current war in Gaza see:

<https://jewishcoffehouse.com/inside-the-real-rules-of-war-colonel-john-spencer-vs-media-myths-about-israel-and-hamas-246/>

3. One of the key resources on this is an article by Rabbi Dr Neria Gutel in Techumin Vol 23 p18 - **לחימה בשטח רווי אוכלוסיה אזרחית** ("Gutel 2003"). This article and other sources are also brought by Rabbi Aviad Tabori in chapter 31 of his book State of Halakha. Techumin also includes many other articles on the halachic, ethical and moral aspects of war. A very important new resource in English is Rabbi Shlomo Brody's book Ethics of Our Fighters (Maggid 2024). Rabbi Brody also brings extensive material from international law and historical conflicts around the world. Another very helpful article in English is *Halachic Perspectives on Civilian Casualties in Gaza* (2014) <https://www.koltorah.org/halachah/halachic-perspectives-on-civilian-casualties-in-gaza-part-one-by-rabbi-chaim-jachter> and <https://www.koltorah.org/halachah/halachic-perspectives-on-civilian-casualties-in-gazapart-two-by-rabbi-chaim-jachter>

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

A] DETERMINING WHAT IS A PROPORTIONATE RESPONSE**A1] DEFENDING THE BORDERS OF THE YISHUV**

4. אמר רב יהודה אמר רב: נכרים שצרו על עיירות ישראל - אין יוצאין עליהם בכלי זיין, ואין מחללין עליהן את השבת. תניא נמי הכי: נכרים שצרו וכו'. במה דברים אמורים - כשבאו על עסקי ממון. אבל באו על עסקי נפשות - יוצאין עליהן בכלי זיין, ומחללין עליהן את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקש - יוצאין עליהן בכלי זיין, ומחללין עליהן את השבת.

עירובין מה.

Chazal rule that when the a Jewish town is raided by non-Jews the response must be proportionate. If the attackers came only to steal, then we may not attack them with weapons or break Shabbat. But if they came to kill, this must be met with a military response and Shabbat must be broken. However, if they attacked a border town, even if they came only to steal straw, this must be met with a full military response and Shabbat is broken since giving in on a small matter will lead the enemy to gain confidence and increase their attacks.

5. ו' עכו"ם שצרו על עיירות ישראל - אם באו על עסקי ממון אין מחללין עליהם את השבת. באו על עסקי נפשות ואפילו סתם, יוצאים עליהם בכלי זיין ומחללין עליהם את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, אפילו לא באו אלא על עסקי תבן וקש מחללין עליהם את השבת. כגב: ואפילו לא צאו עדיין חלל רואים לנא.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שס"ט סעיף ו

This is ruled in Shulchan Aruch. The Mechaber adds that we may respond with force even if it is unclear whether the attackers came with intent to kill. The Rema adds that it is even permitted to break Shabbat in order to launch a pre-emptive strike when we have intelligence that there is an intended attack.

- It is crucial to note that these halachot were written for individual Jews in small communities and not for a sovereign state like Israel which is directly protecting 7 million Jews in Israel and, indirectly, millions more around the world.
- The halachic implications of the actions of a sovereign state at war will be impacted by political, strategic and tactical considerations.

A2] THE PRINCIPLE OF 'KILLING NO MORE THAN ONE SIXTH'

6. דאמר שמואל: מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא מיענשא. שנאמר (שיר השירים ח'יב) כִּרְמִי שָׁלִי לִפְנֵי הָאֵלֶּךָ לֶךְ שְׁלָמָה - למלכותא דרקינא, וּמֵאֲתָיִים לִנְטָרִים אֶת־פְּרִי - למלכותא דארעא.

שבועות לה:

Shmuel states that a monarch who wages war may not 'kill more than one sixth'.

7. דקטלא חד משיתא - צאגריא דעבודת המלך.

רש"י שם

Rashi understands this to mean that the king may not take more than one sixth of his own population into slavery.

- Other commentators⁴ understand that the king may execute up to on sixth of his own population as part of the 'mishpat hamelech'. Clearly, these approaches are not relevant to the issue of enemy civilians in a war.

8. דקטלא חד משיתא בעלמא כו' - צהולאח למלחמת הרשות קאמר.

תוספות שם

Tosafot understand this to mean that, in a permitted war (ie not a milchemet mitzva in which all the enemy must be killed) a Jewish king is permitted to 'kill up to one sixth'.

- Does this refer to one sixth the soldiers of the Jewish army or the enemy's army? If the later why should there be a limitation on the number of enemy combatants killed, even if it is a *milchemet reshut*?
- If it refers to the enemy, does it apply to their civilians?
- Does the reference to the Jewish king include the Jewish State?

4. See Rashba and Rivta.

9. וחוץ מזה נראים הדברים, שבזמן שאין מלך, כיון שמשפטי המלוכה הם ג"כ מה שנוגע למצב הכללי של האומה, חוזרים אלה הזכויות של המשפטים ליד האומה בכללה אבל כשמתמנה מנהיג האומה לכל צרכיה בסגנון מלכותי, ע"פ דעת הכלל ודעת ב"ד, ודאי עומד הוא במקום מלך, לענין משפטי המלוכה, הנוגעים להנהגת הכלל.

שו"ת משפט כהן (ענייני ארץ ישראל) סימן קמ"ד

Rav Kook understands that the status of Melech - King of the Jewish people - is not merely vested in the royal figurehead. In a time when the Jewish people choose a body to rule and represent them, this becomes invested with the halachic authority of the melech.⁵

10. שייראה לי שמצוה על המלך או על השופט ומי שהעם ברשותו להוציאם לצבא במלחמת רשות או מצוה להיות שואל באורים ותומים ועל פיהם יתנהג בעניינים.

השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם העשין והלאוין שסילק

The Ramban points out that the responsibility to fight wars for the Jewish people vests not only in the King but also the judges or whoever exercises jurisdiction over the people.

- Is this source of 'one sixth' intended to apply in practical halacha?
- It is not clear how this source could assist in the definition of proportionality in civilian casualties.

B] TANACH PRECEDENTS FOR WAR

B1] WAR AGAINST THE 7 NATIONS

11. (ו) כִּי־תִקְרַב אֶל־עֵיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: (יא) וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם תַּעֲנֶנּוּ וּפְתַחְתָּ לָּהּ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־בָּהּ יְהִי לָּךְ לְמָס וְעַבְדּוֹךָ: (יב) וְאִם־לֹא תִשְׁלַם עִמָּךְ וְעָשִׂיתָ עִמָּךְ מִלְחָמָה וְצָרְתָּ עָלֶיהָ: (יג) וּנְתַנָּה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְהַכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוֹרָהּ לְפִי־חָרֶב: (יד) בַּקֹּץ הַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַבְּהֵמָה וְכָל־אֲשֶׁר יְהִיָּה בְּעִיר כָּל־שָׁלָלָהּ תִּבְזֹז לָּךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שָׁלַל אִיבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ לָּךְ: (טו) כֹּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הָעָרִים הָרְחוֹקֹת מִמָּךְ מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא־מַעֲרִי הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנִּיחָ: (טז) וְכָן מַעֲרִי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָּךְ נִחַלְתָּ לֹא תַחֲיֶה כָל־נָשְׁמָה.

דברים פרק כ

The Torah describes a number of types of war: (i) Against the 7 Nations of Canaan which must be fought to conquer the Land of Israel, the Torah appears to require that all must be killed; (ii) Against other nations, the men⁶ must be killed but the women and children must not. There is also a requirement to precede wars⁷ with an offer of peace.

B2] WAR AGAINST AMALEK

12. (יט) וְהָיָה בְּהִנִּיחַ ה' אֱלֹהֶיךָ לָּךְ מִכָּל־אִיבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָּךְ נִחַלְתָּ לְרַשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זָכָר עַמְּלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁכַח:

דברים כה"ט

In the war against Amalek all vestiges of Amalek must be wiped out.

13. וְאִם לֹא הִשְׁלִימוּ אוֹ שֶׁהִשְׁלִימוּ וְלֹא קִבְּלוּ שָׁבַע מִצּוֹת עוֹשִׂין עִמָּהֶם מִלְחָמָה וְהוֹרְגִין כָּל הַזָּכָרִים הַגְּדוֹלִים וּבּוֹזִזִין כָּל מְמוֹנָם וְטַפָּם. וְאִין הוֹרְגִין אִשָּׁה וְלֹא קֵטָן שְׁנָאֶמֶר (דברים כ"ד) וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף זֶה טָף שֶׁל זָכָרִים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִלְחָמַת הָרִשׁוֹת שֶׁהוּא עִם שָׂאֵר הָאֲמוֹת. אֲבָל שְׁבָעָה עֶמְמִין וְעַמְלֶק שֶׁלֹּא הִשְׁלִימוּ אִין מִנִּיחִין מֵהֶם נִשְׁמָה שְׁנָאֶמֶר (דברים כ"ט) כֹּן תַּעֲשֶׂה לְכָל וְגו' (דברים כ"ט) וְכָן הוּא אוֹמֵר בְּעַמְלֶק (דברים כה"ט) תִּמְחָה אֶת זָכָר עַמְלֶק.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה ד

The Rambam rules that in the battles against the 7 Nations and Amalek, if they do not accept an offer of peace, no individual may be left alive.

B3] WAR AGAINST MIDYAN

- After the Midyanites tried to undermine the Jewish people in the incident at Ba'al Peor, Moshe commanded them to attack Midyan (Bamidbar Chapter 25). The soldiers initially killed the men but took the women and children captive. Moshe was very upset at this and insisted that the male children and many of the women be killed.

5. This position of Rav Kook was followed by many after, including Rav Herzog, Rav Shaul Yisraeli, Rav Avraham Shapira, Rav Eliezer Waldenberg and Rav Goren. See Gutel 2003 n33.

6. We will need to establish if this is a reference to all men or just combatants and potential combatants.

7. The commentators debate which types of war this requirement relates to.

- Nevertheless, NONE of these biblical mitzvot of war are relevant as sources for the conduct of the wars of the State of Israel today.

14. אין ללמוד מהן [= מלחמות קדומות, בהן נאמר במפורש "לא תחיה כל נשמה"] חס וחלילה על מלחמות אחרות ועל זמננו.

רב שלמה גורן, משיב-מלחמה א' עמ' יד:

Rav Goren rules that we may not, God forbid, apply the halachot of these wars in our contemporary situation.

C] MILCHEMET MITZVA TO PROTECT THE JEWISH YISHUV

15. אין המלך נלחם תחלה אלא מלחמת מצוה. ואי זו היא מלחמת מצוה? זו מלחמת שבעה עממים, ומלחמת עמלק, ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהם.

רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה א

The Rambam defines Milchemet Mitzva as (i) the wars against the 7 Nations in the conquest of Eretz Yisrael; (ii) the war against Amalek; and (iii) a defensive war to protect the Jewish people against enemies who rise against it.

- This third definition - a defensive war to protect the Jewish people against enemies - is most applicable to our times.⁸ Clearly, any defensive war fought by the IDF - 1948, 1956, 1967, 1973 and our current war in 2025 - falls under the rubric of Milchemet Mitzva.
- Wars fought in Lebanon and Gaza to prevent rocket-fire on the Yishuv are included in this too.⁹

16. שמלחמת מצוה הינה חובה מקודשת מן התורה. המצוה על העם ללא יוצא מן הכלל למסור את נפשו למען השגת מטרתה של המלחמה, ללא התחשבות עם הקרבנות בנפש האדם שמלחמה זו תביא בעקבותיה. אין עוד מצוה אחרת אשר בכוחה לדחות את כל המצוות של התורה כולל מצות פקוח נפש כמו מצות הלחימה במלחמת מצוה מצות לחימה במלחמת מצוה ... חובה מקודשת על כל יחיד למסור את נפשו על כך ללא כל אפשרות של התחמקות מאי-קיומה ע"י 'שב ואל תעשה'.

הרב שלמה גורן צבא ומלחמה לאור ההלכה, מחניים קכ"א (1969) עמ' ז-ח

Rav Goren is very clear that the mitzva of fighting in a Milchemet Mitzva overrides in principal ALL other mitzvot and devolves upon every Jew to the best of their ability.

- Even though our wars in Eretz Yisrael today fall into the category of Milchemet Mitzva, does this type of Milchemet Mitzva follow the same halachic lines as the other types - against the 7 Nations and against Amalek - in terms of treatment of enemy civilians?
- Without a clear halachic imperative, there is no obvious reason to assume that this type of Milchemet Mitzva is to be treated the same way since its purpose is to protect and safeguard the Yishuv, rather than to wipe out the enemy. Of course, that may be necessary to protect the Yishuv, but the different goals of these different types of war may impact on the halacha.

D] SHIMON AND LEVI IN SHECHEM

- Bereishit Chapter 34 relates the story of how Shimon and Levi deceived and then killed the entire city of Shechem after their leader kidnapped and raped Dina. Ya'akov severely criticizes them both immediately after, and again in his berachot to the tribes before his death. But Shimon and Levi defended their actions and the Chumash does not resolve the issue definitively¹⁰.
- Was there any halachic justification for their actions?

17. יד וכיצד מצוין הן על הדינין? חזבין להושיב דינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו ולהזהיר את העם. וכן נח שערבר על אחת משבע מצות אלו יתגר בסוף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי נשם הריגה. שהרי נשם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו.

...

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה יד

The Rambam understands that the civilian population of Shechem were collectively responsible for the abuses of their leaders since they condoned and passively supported his actions by not bringing him to justice.

8. Rav Goren understands that it is rooted in the mitzva of 'Lo Ta'amod Al Dam Raecha' - to come to the aid of another Jew. (Tzava veMilchama LeOr HeHalacha 121 p 8)

9. See *Hilchot Milchama VeTzava*, R. Yitzchak Kofman (1994) Chap 1 which analyses in depth the definition of Milchemet Mitzva and its application to our times. He includes in this third category of the Rambam:

- (i) Pre-emptive strikes against an enemy to reduce casualties in a coming war. See also *Pre-emptive War in Jewish Law*, R. J. David Bleich - Tradition 21:1 (1983) pp.3-41(<https://traditiononline.org/preemptive-war-in-jewish-law/>) where Rabbi Bleich analysis whether the First Lebanon War in 1982 fell under the justifiable rubric of Milchemet Mitzva or not.
- (ii) Action to protect the borders of the Yishuv, even against looting and raiders.
- (iii) Action against an internal enemy within Israel which is threatening the security of the Yishuv.
- (iv) Action against terrorists.
- (v) Action to prevent kidnappings.
- (vi) Action to protect Eretz Yisrael, even if conducted beyond its borders.
- (vii) According to some poskim, any military action to capture Eretz Yisrael and facilitate the mitzva of Yishuv HaAretz.

10. The last word is however given to Ya'akov in his critique of the brothers in his Bereishit Chapter 49.

- This responsibility of the civilian population for the acts of this leaders assumes that they could presumably have deposed them in some way. However, if the people were forced to accept such leadership and could not have avoided it, they will not be liable.
- What if the people initially chose the leadership but later regretted that choice and could not remove them? The German people voted for the Nazis in significant numbers in 1933 and later suffered greatly due to that choice in WW2. How long did they continue to support the Nazi regime, and is that relevant after they had previously chosen them? Do the people of Gaza support Hamas? Even if they do not support them now due to the destruction they find themselves in, is that relevant given their support over the years?
- How does the position of the Rambam relate to killing people who are definitely innocent of any blame eg babies? Does the responsibility for their deaths then rest with their parents and community who made terrible choices on their behalf?

18. ויתכן שהיה הכעס ליעקב שארר אפס על שהרגו אנשי העיר אשר לא חטאו לו, והראוי להם שיהרגו שכם לצדו ורבים ישאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשה הזה לשפוך דם נקי. והרב השיב בספר שופטים (רמב"ם הלכות מלכים פ"ט ה"ד) ואמר שצני נח מלווים על הדינים, והוא להושיע דיינין בכל פלך ופלך לדון בשם מלכות שלהן, וכן נח שעבר על אחת מהן הוא נהרג בסייף, ראה אחד שעבר על אחת מהן ולא דנוהו להרגו הרי זה הרואה יורג בסייף. ומפני זה נתחייבו כל צעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל, והם ראו וידעו ולא דנוהו. ואין דברים הללו נכונים צעני, שאם כן היה יעקב אבינו חייב להיות קודם וזוכה צמיתתם, ואם פחד מהם למה כעס על בניו וארר אפס אחר כמה זמנים, וענש אותם וחלקם והפיאם, והלא הם זכו ועשו מצוה וצטחו באלהים והצילם ומה יבקש צהן הרב חיוצא? וכי אנשי שכם וכל שצעה עממין לא עוודי עבודה זרה ומגלה עריות ועושים כל תועבות השם היו, והכתוב לווח עליהן בכמה מקומות (דברים יב:3) עַל-הַהָרִים הַגִּבֹּרִים וְעַל-הַגְּזֵלוֹת וְעַל-כָּל-עֲוֹן רָעָן וְגוֹ', לֹא-תִלְמַד לַעֲשׂוֹת נִפְתּוּעֻצֹת הַגּוֹיִם הָהֵם וכו' (שם יח:ט), ובגלוי עריות פִּי אֶת-כָּל-הַפְּתוּעֻצֹת הָאֵל עָשׂוּ וְאֶנְשֵׁי-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיהֶם וְתַטְמֵא הָאֶרֶץ וכו' (ויקרא יח:כז). אלא שאין הדבר מסור ליעקב ובניו לעשות צהם דין. אבל ענין שכם, כי בני יעקב, בעצור שהיו אנשי שכם רשעים ודמם חשוך להם כמים, ראו להנקם מהם צחרצ נוקמת. והרגו המלך וכל אנשי עירו כי עצדיו הם ויעקב חמר להם צכאן כי הציאוהו צסכנה שנאמר עֲבַדְתָּם אֱתֹי לְהַצִּיֵּשְׁלִי. ושם ארר אפס כי עשו חמם לאנשי העיר. שאמרו להם צמעמדו וַיִּשְׁצְנוּ אֶתְכֶם וְהָיוּ לְעַם אֶחָד (צרחית לד:טז), והם היו צוחרים צהם וצטעו צדצורם. ואולי ישצו אל ה' והרגו אותם חמם כי לא הרעו להם כלל. וזהו שאמר שְׁמַעְתָּן וְלֹאִי אֲחִים [כָּלִי חָמָם מִבְּרִיתָהֶם] (הללן מט:ה).

רמב"ן בראשית לד:יג

The Ramban rejects the approach of the Rambam on a number of ground: (i) The civilians of Shechem had NOT done anything to Ya'akov and his family. The Ramban clearly understands that they were not collectively responsible for their leader's crimes; (ii) The people of Shechem were indeed guilty of many breaches of the 7 Noachide Laws¹¹, including idolatry and immorality and those breaches rendered them liable to death, but Shimon and Levi were not appointed as judge and jury; (iii) Ya'akov's reaction clearly indicates that the actions of the brothers were incorrect.

19. Here begins the part deserving of censure, and we do not need to cover it up. Had they killed only Shechem and Chamor, the brothers would certainly have been in the right. But they did not spare the unarmed, defenseless men who were at their mercy. What is more, they looted the city. They made all the inhabitants of the place pay for a crime committed by their master. There was no justification for this. ...
- Their one reply - *הכזונה וגו'* - reveals their whole motive. The lord of the manor would never have taken such liberties if the maiden in question had not been a foreign, friendless Jewish girl. This though makes Shimon and Levi realize that there are times when even the family of Ya'akov will have to know how to wield the sword in defence of purity and honor. They wanted to make others fear them, so that no one would ever dare do such a thing to them again. ... Nevertheless, by killing innocent people for a crime committed by the high and mighty, Ya'akov's sons went too far.

Rav Shimon R. Hirsch, Bereishit 34:25-31¹²

Unlikely the Rambam and Ramban, Rav Hirsch sees the civilians of Shechem as innocent. Although the motives of Shimon and Levi are understandable, their actions were reprehensible.

20. In practice, there is insufficient basis to permit action against an entire community that has failed to execute its duty and remove murderers from its midst, so long as it is reasonable to excuse them with the claim of fear, pressure, and the like.¹³

Rav Shaul Yisraeli (Teshuvot Amud HaYemini 16 and BeTzomet HaTorah VeHaMedinah 3:253-289)¹⁴

11. Although the Ramban disagrees with the Rambam as to the technical parameters of the prohibition of theft and creation of courts. See also Ramban to Bereishit 49:5-6.

12. Daniel Haberman, trans. (Feldheim and Judaica Press 2006)

13. Rav Goren (Meishiv Milchama 1 pp25-29) also regards the actions of Shimon and Levi as a collective punishment and is critical of it.

14. Rabbi Chaim Jachter, trans. Rabbi Gutel understands Rav Yisraeli's reading of the Rambam to be that the populous is exempt from deposing its leadership only when it is under severe duress. If under lesser duress, the Rambam would hold the population liable but the Ramban would not.

21. ונראה דלא קשיא מידי. משום דלא דמי שני אומות כגון בני ישראל וכנעניים שהם שני אומות ... ולפיכך הותר להם ללחום, כדין אומה שצא ללחום על אומה אחרת, שהתירה התורה. ואע"ג דאמרה התורה כי תקצר אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום – היינו כי דלא עשו לישראל דבר. אבל כי דעשו לישראל דבר, כגון זה שפרצו בהם לעשות להם נזלה, אע"ג דלא עשה רק אחד מהם – כיון דמכלל העם הוא, כיון שפרצו להם תחילה מותרים ליקח נקמתם מהם. וה"נ כל המלחמות שהם נמלאים, כגון לרוד את המזינים וגו', אע"ג דהיו הרבה שלא עשו – אין זה חילוק. כיון שהיו באותה אומה שעשה רע להם מותרים לבוא עליהם למלחמה. וכן הם כל המלחמות.

מהר"ל, גור אריה בראשית לדין

The Maharal takes a different position. In his view, the actions of Shimon and Levi against Shechem represent a war between two nations. If one nation is attacked by another they have the right to respond in such a manner that wages war against the entire nation, including its civilians.

- This position of the Maharal DOES find support from some later poskim in justifying action against an enemy which also result in the death of innocent civilians.¹⁵ Other writers have however cast doubts on the halachic applicability of the Maharal to contemporary wars.¹⁶
- Does the Maharal's approach also justify the deliberate targeting of civilians in order to achieve military goals, such as the deliberate bombing of Japanese and German cities during WW2?

E] KING DAVID'S RESPONSIBILITIES FOR WAR

22. וַיְהִי עַל־יְדֵבֶר־ה' לְאַמֹּר דָּם לְרֹב שְׁפַכְתָּ וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לְאַתְבְּנָה בַּיִת לְשִׁמְי בִּי דָמִים רַבִּים שְׁפַכְתָּ אֶרְצָה לְפָנַי:

דברי הימים א' כ"ב

David is told that he may not build the Temple since he was responsible for so much bloodshed.

23. (ח) דם לרוב שפכת - ... וזאמרו דמים לרוב שפכת ארצה, כי דם נקיים היה בדמים אשר שפך כמו דם אוריה וזה לפני. גם בדמי הכהנים היה הוא הסבה כמו שאמר הסיבותי בכל נפש בית אביו. גם בדמי הגוים אשר שפך אותם שלא היו בני מלחמתו אפשר שהיו בהם אנשים טובים וחסידים. אעפ"י כן לא נענש עליהם כי כוונתו לבלות הרשעים שלא יפרצו צישראל ולהליל עמו כשהיה בארץ פלשתים לֹא יִמְיָה אִישׁ וְאִשָּׁה (שמואל א' כ"ט). אבל כיון שנזדמן לו שפיכות דמים לרוב מנעו מלזנות בית המקדש שהוא לשלום ולכפרת עון ולעטרת תפלה. כמו שמנעו להניף ברזל במזבח ובזית המקדש לפי שהברזל עושים ממנו כלי הריגה לא יעשו ממנו כלי שלום כרוב.

רד"ק שם

The Radak explains that David was responsible for some of the blood he had unjustifiably spilled, such as that of Uriah the Hittite. But he was NOT responsible for the blood of innocent civilians who had been killed in military action which was undertaken for legitimate purposes. Nevertheless, even though he was justified in such action, the bloodshed was still incompatible with the building of the Temple which represents atonement and forgiveness¹⁷.

F] THE CHANGED PARAMETERS OF KILLING DURING WAR

24. וְאֵךְ אֶת־דַּמְכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם אֲדַרְשׁ מִיָּד כָּל־חַיָּה אֲדַרְשְׁנוּ וּמִיָּד הָאָדָם מִיָּד אִישׁ אֲחִיו אֲדַרְשׁ אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם:

בראשית ט"ה

Murder is prohibited as one of the 7 Noachide Laws.

15. Rabbi Jachter cites the following poskim as agreeing with the Maharal's approach:- Rav Ya'akov Ariel (Arachim BeMivchan HaMilchamah p. 83), Rav Dov Lior (Techumin 4:186), Rav Hershel Schachter (Belkvei HaTzon p. 207), and Rav Asher Weiss (Minchat Asher, Devarim pp. 217-222). Rav Zalman Sorotzkin (Oznayim LaTorah, BeReishit 34:25) and Rav Herschel Schachter (ibid) argue that the Netziv takes a similar approach (Meromei Sadeh, Kiddushin 43a s.v. Mah and Eiruvin 45a s.v. Peirush Rashi).

16. Rabbi Yitzchak Blau argues that the "Maharal is a decidedly minority viewpoint with regard to that story and thus is a shaky leg upon which to build a far reaching position" (Tradition 39:4-11). Rabbi Gutel also questions the halachic applicability of the Maharal's principle in practice. In general terms, to what extent can a commentary on Chumash be used as a practical halachic principle? Rav Asher Weiss (ad loc. p. 219) defends the use of the Tanach and its commentaries to decide this issue. Since the time of the destruction of the Beit HaMikdash and the loss of Jewish sovereignty, these types of questions have not been relevant in practice and little attention was devoted in the Talmud and its commentaries to the issue of wars and how to wage them. As such, we may have no choice other than to base our discussion on the wars waged by Jews as recorded in the Tanach and its commentaries when we come to render a decision in these matters.

17. Rav Asher Weiss sees this Radak as supporting the position of the Maharal. However, the fact that David was disqualified from building the Beit HaMikdash, even though he acted properly in many respects, is cited by Rav Asher Weiss as evidence that civilian casualties can be tolerated only if there are no alternatives.

25. מיד איש אחיו. פירש הקדוש צרוך הוא – אימתי האדם נענש? בשעה שראוי לנהוג באחור. משא"כ בשעת מלחמה ועת לשנא אז עת להרוג, ואין עונש על זה כלל כי כך נוסד העולם. וכדאי' בשבועות (נא) מלכותא דקטלא חד משיחא לא מיענש. ואפי' מלך ישראל מותר לעשות מלחמת הרשות אף על גב שכמה מישראל ירגו עי"ז, וע' ס' דברים כח.

העמק דבר שם

The Netziv observes that killing is prohibited as murder only in normal life during peace time. However, during a war, the taking of human life is dealt with under different parameters.

26. ויִסְכְּנוּ הַשְּׂטָרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הִרְאָהוּ הַלֵּב יִלְךְ וְיִשָּׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמָּס אֶת־לֵבָב אָחִיו כְּלָבָבוֹ.

דברים כח

The Torah insists that, during war, the soldiers must be encouraged to be brave in the face of life-threatening dangers.

27. ולא ימס וגו'. ולא הזכירו תורה כמשמעו שלא יסכן את עצמו. ... ואין איסור במלחמה כמו שאין המלך מזהיר מלעשות מלחמה הרשות הגורם סכנת נפשות. אלא מלחמה שאני. וע' שבועות (נא) במלכות דקטלא כו'. ה"נ אין איסור לאדם להכניס עצמו במלחמה ולסכן עצמו

העמק דבר שם

Danger to life - pikuach nefesh - overrides almost all other mitzvot. But during a war there is no general exemption of pikuach nefesh and lives can be taken in situations which would not be permitted during peace time.¹⁸

- This principle of the Netziv is cited by many authorities¹⁹ as the halachic basis on which the unintentional (see below) killing of innocent civilians can be an acceptable, although tragic outcome of war.

28. We do not find the obligation in war to distinguish between blood and blood (combatants and non-combatants). In the course of war, when laying siege to a city and the like, there is no obligation to make such distinctions.

Rav Shaul Yisraeli (Teshuvot Amud HaYemini 16 and BeTzomet HaTorah VeHaMedinah 3:253-289)²⁰

29. Were war to be sanctioned solely on the basis of the law of pursuit (rodef) military action would perforce be restricted to situations in which the loss of life is inflicted only upon armed aggressors or upon active participants in the war effort; military action resulting in casualties among the civilian population would constitute homicide, pure and simple. However, not only does one search in vain for a ruling prohibiting military activity likely to result in the death of civilians, but to this writer's knowledge, there exists no discussion in classical rabbinic sources that takes cognizance of the likelihood of causing civilian casualties in the course of hostilities legitimately undertaken as posing a Halachic or moral problem.

Rav J. David Bleich (Contemporary Halakhic Problems III:277)

30. ויאמר שאול אל־הקניי לכו שרו רדו מתוך עמלקי פן־אספד עמנו ואתה עשית חסד עם־כל־בני ישראל בעלותם ממצרים ויטר קיני מתוך עמלקי.

שמואל א' טו

King Shaul warned the Keini to leave the area before his battle with Amalek. He clearly accepted that harming innocent civilians was an expected result of the coming war, and took steps to minimize those loses where possible.

18. This is also a well known position of the Minchat Chinuch (425:1) who argues that the rules prohibiting endangering oneself do not apply in a situation of war. If a war is mandated by the Torah then, of necessity, it demands that soldiers endanger their lives since, unfortunately, this is the normal course of war. Rav Schachter argues that this Minchat Chinuch is also in agreement with the Maharal's approach and asserts that the Torah expects that civilians will be killed during a war if this is necessary to achieve success. Rav Schachter cites Rav Yitzhak Zev Soloveitchik (commentary to the Haftarah of Parashat BeShalach) and Shu't Dvar Yehoshua (2:48) as agreeing with this position of the Minchat Chinuch. Rav Schachter argues that if the Torah permits a government to risk the lives of its citizens by sending them to a legitimate war, then it is certainly acceptable to risk the lives of members of the aggressor nation in order to win a justified war.

19. This is also the conclusion of Rabbi Gutel in his article.

20. Rabbi Chaim Jachter, trans.

G] THE APPLICATION OF INTERNATIONAL LAW AND THE GENEVA CONVENTION

- This topic requires its own shiur and will not be dealt with here in depth.
- Rav Shaul Yisraeli wrote a detailed article²¹ in response to the IDF attack in 1953 on the Jordanian village of Qibya. On October 12 1953 terrorists from Jordan raided the Jewish town of Yehud, murdering a Jewish woman and her two children. The IDF response in Qibya resulted in the destruction of homes in the village which resulted in the killing of many civilians.
- Rav Yisraeli argues that the halachic, ethical and moral standards for war should be based on the internationally accepted rules of war (such as the Geneva Convention) as these rules are actually applied by countries in practice²².

H] INTERMEDIATE CONCLUSIONS?

- There are many other sources and opinions which have not been analyzed in this short shiur²³.

31. The outcome of this is that there is room to permit missions of revenge and reprisal against our enemies, and this is considered a *milchemet mitzva*. Any tragedy that occurs to our enemies, their partners and their children is their responsibility and they carry the weight of these consequences. There is no reason to refrain from action against the enemy because of the concern that innocents will be harmed, for they are the reason of these results. Obviously, there is no room to permit harming children intentionally, and one should take care not to harm them.

Rav Shaul Yisraeli, Amud HaTemini, p199²⁴

32. לכן, לולא דמסתפינא היה נראה לומר כי סיכול ממוקד הנעשה בתוך אוכלוסיה אזרחית, הפלת בית על מחבליו ויושביו, הפצצת מיתחם אויב שקבע מיקומו בתוך עמו וכיו"ב - כל עוד הדבר לא נעשה במגמה יזומה של הריגת אזרחים, אלא לפי שיקול דעת מבצעי, הרי אלו מעשים מותרים אליבא דהלכתא.

רב נריה גוטל - לחימה בשטח רווי אוכלוסיה אזרחית, תחומין כג עמ' 42

Rabbi Gutel concludes that operations carried out as part of a required military strategy are permitted even if they may result in civilian casualties.

33. **שאלה:** מה דינה של אוכלוסיית אויב אזרחית בעת מלחמה? האם יש מצד הדין היתר לפגוע בה על מנת למנוע פגיעה אפשרית בחיילי ישראל?
תשובה: כל עוד אין סכנה ממשית לחיילינו, אין היתר לפגוע בנפש ואף לא ברכוש. אולם כאשר הסכנה היא מוחשית, הרי שיש לזכור שעל כף המאזניים אין עומדת רק היחידה הלוחמת מול האוכלוסיה האזרחית. איבוד של יחידה אחת או חלק ממנה עלול לפגוע במערכת המלחמה כולה. על כן כאשר נידרש וכאשר הסכנה גלויה לעין, אין מקום למדוד את מספר החיילים שלנו העלולים חלילה להיפגע כנגד מספר אזרחי האויב משונאי ישראל, שעלולים לשלם את מחיר המלחמה. יש בזה הלכה ברורה ברמב"ם בהלכות מלחמה, וחייבין להציל את חייו של כל חייל יהודי.

תשובת הרב אברהם שפירא לשאלה שהוצבה לפניו בעת מלחמת של"ג, מתוך ראיון שפורסם בתחומין ד עמ' 281.

Rav Avraham Shapira ruled that it is legitimate to carry out military operations which are required to save the lives of our soldiers, even if this will result in civilian casualties to the enemy. Again, clearly there must be some limit to this, presumably based on some measure of proportionality. However the matter is not simply quantitative, but qualitative.

21. *Peulot Tzva'iyot LeHaganat HaMedina* (Siman 16), *Amud Hayemini* (Tel Aviv; Moresheet 1966).

22. This is based to some extent on the more general principle of *Dina Demalchuta Dina* - the law of the land is the halacha, which also takes effect in halacha the extent that such secular laws are actually applied in practice. Rabbi Jachter cites Rav Mordechai Willig in the name of Rav Aharon Kotler and Rav Moshe Feinstein that *Dina DeMalchuta Dina* imports into the halacha the secular law as it is actually applied, not as it is written. For example, Rav Kotler permitted driving sixty-two miles-per-hour in a fifty-five mile-per-hour zone, since police did not issue a ticket for traveling at less than sixty-three miles-per-hour.

23. Many of these are cited by Rav Gutel in his article in *Techumin* and by many other articles in *Techumin* over the years. This shiur is a very brief overview of the outline issues.

24. Rabbi Aviad Tabori, trans. *State of Halakha* p. 254.